

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kmetiski prijatelji.

O kmetiskih prijateljih nameravam govoriti. No, teh se ne manjka. Koliko ljudi leze po svetu in se klati po kmetih, ki pravijo, da so prijatelji kmetu. Največ so to kakošni postopači, ki mislijo kmeta le opehariti in odreti ali sploh škodovati mu. V to vrsto prištevamo n. pr. agente, ki ponujajo nevednemu kmetu drage loze, za katere nikoli ničesar ne dobé, zlasti od zloglasnih ogerskih bank. Tak postopač vsili loz kmetu, ki še za sol denarja nima. So še drugi goljufivi kmetiski prijatelji, pravi volkovi v ovčji koži. Nekateri se prikažejo le takrat, kedar so volitve, in obečajo volilcem zlate gradove, pa jim še črne bajte dati ne morejo. „Kmetiski prijatelj“ imenoval se je celo mali listič, pisan je bil v slovensko-nemškem jeziku, pa se je potegoval le za nemčurje. To je bil krivi prerok, a ne pravi kmetiski prijatelj. O

takih lažnjivih dobrotnikih ne bomo govorili. Vsaj imamo Slovenci na izbiro dosta pravih prijateljev našega kmeta, katerih se lahko spominjamo iz hvaležnosti in katere lahko drugim v vzgled postavljamo.

Tak prijatelj slovenskega ratarja je bil prvi slovenski pesnik, Valentin Vodnik, kateremu so hvaležni Slovenci postavili lep spominek v Ljubljani pred latinskimi šolami. Valentin Vodnik je začel pisati prvi slovenski časopis „Ljubljanske novice“ in izdajati kmetom tako priljubljeni kalendarček „Pratiko“. Kacih 20 let po njegovi smrti vzbudil se je drug velik kmetiski prijatelj, ranjki Bleiweis, ki si je bil pridobil za Slovence, za kmetске Slovence toliko zaslug, da so ga imenovali le „očeta Slovencev“. Med temi zaslugami je bila skoro da največja ta, da je celo svoje življenje skoro pisal ljubljanske „Novice“, ki so se potegovale največ le za slovenskega kmeta, za njegove koristi in pravice. Bleiweis je s svojim neumornim delovanjem vzbudil toliko domoljubov,

PODLISTEK.

Domači vrt.

Spisala N. N.

(Dalje.)

Kaj nam dá domači vrt? Potrebno zelenjavo in sadje, kolikor ga v letu potrebuje mala družina. Razven tega naj bode vrt prijetno bivališče, ima naj toraj tudi cvetlice in lopo. Popred smo bili vrt samo na dve veliki gredi razdelili, a ti je treba zopet razpoloviti, tako da bomo imeli na vrtu štiri gredice. Kako se tri od teh obdelujejo po navedenem triletnem kolobarjenji, smo že omenili; četrta greda naj se porabi za kako zelenjavo, katera mora dolgo na enem mestu ostati n. pr. špargel, jagode. Kraj plota ali zidú bomo nasadili lepotično grmovje ali agraz, ribezel. Pri vrodu na vrt bomo naredili male gredice za cvetice. Poti morajo biti lepo obrobline. Zemlja se ne sme posipati z gred na nje. Obrobline se poti na več načinov, n. pr. z lepo obsekanim kamenjem, s zeleniko ali fušpanom in z ruščino (važo). Naj priprostejše in najcenejše je z ru-

ščino. Dobi se na kakem pašniku, ki ima lepo gosto in nizko travo. Razreže se pa v kolikor si bodi dolge in kakih 10 cm široke kose. Ti kosi se postavijo ob robu pota eden zraven drugega nekoliko povešeno proti gredi. Pri tem delu je paziti, da se ne lomi robova črta. Ob potih z ravnimi robovi pokladati je ruščino ob napeti vrvi. Kadar je ruščina tako položena, zalije se dobro z vodo in če treba, zaliva se tudi še prihodnje dni.

Na ruši, ki je prenešena na vrt ter položena na gnojén svet, raste trava bujno, zato jo je treba večkrat nizko požeti ali pokositi. Tudi se trava rada zaraste na pot, zato se morajo potni robi večkrat z lopato obrezati.

Sadno drevje ni pglavitna reč pri domačem vrtu, vendar si brez njega lepega vrta ne moremo misliti. Radi bi priporočali visoko debelnato drevje, ker daje veliko sadja. Ali tako drevje vzame preveč prostora in dela preveliko senco. Zadovoljni moramo biti le s pritličnim sadnim drevjem, če tudi ni posebno rodovitno, zlasti ako je premalo gnojeno. Rodi seveda še le čez štiri ali pet let potem, ko je bilo požlahtneno. Kdor ima čas in

ki so bili vsi večji ali manjši kmetijski prijatelji, da bi jih ne mogli vseh naštetih, ko bi cele „Dol. Novice“ popisali. Vsaj prištevamo tu sem lahko skoro kar od kraja naše bivše in sedanje poslance, državne in deželne, razne pisatelje, urednike slovenskih časopisov, častito duhovščino, učiteljstvo, domoljubne uradnike itd. Tudi v našem okraju sta živela domoluba, ki sta imela srce za kmeta.

Pri sv. Duhu nad Krškem so bili že pred 22. leti materi zemlji izročili slovenskega pesnika in pisatelja, župnika Žakelja (Ledinskega), ki je bil vnet prijatelj kmetškemu stanu. Lani je bil prišel zopet drug znamenit slovenski pisatelj v ta visoko ležeči vinski kraj počivat. To je bil Ivan Belec, župnik, ki je ondi tudi lani še za sušico umrl. Kakor veliko slovenskih duhovnikov, tako je tudi on hotel našemu kmetu koristiti, ne le z besedo v cerkvi in zunaj cerkve, ampak tudi s peresom. V mladosti se je učil, spodbujan po pisatelju Jurčiču, slovanskih jezikov, bil sodelovalec pri raznih slovenskih listih, posebno pa pri „Slovencu“. V tem listu je priobčil dolgo vrsto spisov z naslovom: „Kmetom v pomoč“. V teh spisih, ki so izišli tudi v posebni knjižici, pokazal je pokojni Belec veliko ljubezen do kmeta. Premišljeval je dobro vse kmetške razmere po svetu, preudarjal, kaj kmeta teži, kje ga naj bolj čevlji žuli, in marsikaj nasvetoval, kako bi mu bilo moči pomagati. V svoji knjigi našteva najprvo stroške, katere ima kmet, namreč: davke, dote, obresti, zavarovalnine in še druge potrebne in nepotrebne stroške. Govori potem o njegovih dohodkih, ki so: žito, živinoreja, gozdi, domača

obrtinja itd. Razpravlja, kako je zemljiški dolg nastal, dokazuje, kako je škodljivo zemljiško zadolževanje in razkosovanje zemljišč. Pripoveduje nadalje, zakaj kmetje dolg delajo, pa tudi zakaj se mora in dá odpraviti zemljiški dolg itd. Odkril je s tem, kakor sam pravi, žalostno podobo kmetškega stanú, a zavoljo tega ni še treba obupati. Blagi pokojnik je bil z nami vred tega prepričanja, da še ni prepozno, da se še more pomagati. Kmet naj se najprvo po poštenemu potu — pravi — dolga znebi in naj novega ne dela več; potlej naj se pa pridno dela loti; kajti slehernemu človeku le delo koristi, izobraženemu delo s peresom in umom, kmetu pa delo z žulavo roko, kakor je že to z lepimi besedami zapel omenjeni pesnik Žakelj-Ledinski, ki je tudi kazal veliko ljubezen do kmeta, v pesmici „Pot do kruha“.

Oj kmet! al' veš do kruha pot?
Al' veš, kje poln dobí se sod?
Plug in motika vesta zá-nj;
Leprašaj ju, k'dar vstaneš' z sanj

Pomladni hlad, poletni znoj
Po vrsti hodi naj s teboj;
Na levo, desno ne poglej
In stopaj z njima zvest naprej.

Pa rano vstani; nezaspán
Robotaj, dokler sije dan;
Skrbnó obdelaj si polje,
Okoplji v vinógradu trtjé.

In k'dar se leto jesení,
Se ti na njivi hleb zori;
In k'dar umrè jesenski grom,
Tekóč ti vinógrad zajde v dom.

L.

Prepir in zmerjanje.

Neki učitelj piše: Stanoval sem dalj časa nasproti nekej hiši, v katerej sta se znala oče in mati posebno dobro prepirati. Prepir jima je postal druga natora; prepirala sta se pri vsacem delu, od jutra do večera, in sicer tako silno in

se na sadjerejo dobro razume, lahko sam drevje vzredi. Drugi si ga morajo pač kupiti v kakošni drevesnici. Kaže, da posadimo največ jablan, hrušek že manj, toliko nekako sliv ali češpelj, v gorkih krajih še marelic in breskev.

Domači vrt naj nam daje za celo leto sadja in zelenjave; imejmo pa na njem tudi toliko cvetlic, da si poletu lahko šopek naredimo. Vrt naj pač različnim potrebam zadostuje. Naenkrat se sicer vsakej želji ne more vstreči, ampak polagoma, vsako leto nekaj.

V jeseni smo vrt globoko prekopal. Takrat je dobro tudi pognojiti, da snežnica čez zimo velik del gnojja v zemljo spere. Ostali gnoj se pa še na spomlad z lopato pod zemljo spravi.

Na vsakem domačem vrtu je treba tudi za kakšno prijetnost skrbeti. Pred vsem napravimo si z večimi ali manjšimi stroški primerno lopo ali utico. Ta naj bo blizu dvorišča, da iz nje dvorišče, vrt in hišo lahko prezremo. Pred lopo naj služi prostorček otrokom za igranje. Prve male gredice pri vhodu na vrt naj se posade s cvetlicami. Okoli teh gredic naj bodo pota posebno ši-

roka, tako da se dva človeka vštiric lahko sprehajata. — Nekaj zeló koristnega na vrtu je gnojna greda. Ali drage gnojne grede nočemo priporočati. Ako devamo namreč v gnojne grede vsako leto posebej veliko svežega konjskega gnojja, pride to predrago, zlasti ako ga je treba kupovati. Po ceni se napravijo take gnojne grede ali lehe, ako so stene iz debelih desk. Tak lesen oboj napravljen je iz štirih plohov; spodnja stena je nižja kakor zgornja. Obrnena naj bo greda proti jugu. Na dno v gredo pride nekoliko gnojja, ki je pomešan z listjem, mahom ali z žaganjem. Vrh gnojja pride pa rahla dobra zemlja. Gnojna greda se pokriva z oknom, ki mora imeti prav majhne šipe. Kolikor manjše so, toliko manj se jih pobije, in toliko manjša je škoda. Najvažnejše je gnojno gredo zračiti, in to je treba kar največkrat storiti. Zračí se gnojna greda, kadar je nekoliko le zunanje toplote, ali če sije solnce na gredo. Okno se, kakor treba privzdigne ter odpre in natakne na zarezo na lesu, ki se podtika. Za varstvo proti mrazu služijo deske ali slamnate blazine, ki se položé čez okna.

glasno, da so mimogredoči, kojim reč ni bila znana, morali misliti, Bog si vedi, kaj se je pripetilo. Zdi se mi, da jima ni bilo dobro, ako se nista prepirala. Kakor hitro je zjutraj žena s svojim visocim glasom jela cviliti in mož s svojim basom vmes godrnjati, sem vedel, da so se tamo nasproti začela hišna opravila. Kaj pa otroci? Tem je pravo za pravo veljal prepir, s tem naj bi se otroci vzrejevali; — a oni se zato niso prav nič brigali. Hodili in skakljali so tako mirno po hiši, kakor da bi bilo mirno in pokojno vse, da bi se slišala miška tekati. Kako pač drugače! — privadili so se temu, kar jim je dan na dan mučilo ušesa, in slednjič niso kar nič več slišali.

Prepir je ali lenoba ali pa slabost, ki ne mara reči same resno zgrabiti. Podoben je črnemu, pretečemu viharju, ki se ne razlije, marveč se razide ali v oblačno nebo ali pa v dolg splošen dež.

Mnogo je roditeljev, ki ne marajo kaznovati, posebno je dosti mater, ki se bojé v svojej opičnej ljubezni solzâ svojih otrok, ter jih ne marajo kaznovati radi njih napak, dasi zaslužijo; zato si pa pomagajo z nevspešnim, nadležnim zmerjanjem, ali pa (je še drug pomoček!) z vedno tožbo, kako zlobni so njih otroci.

Prepirljivci, zmerjalci in tožniki! ki s svojim praznim govoričenjem brez konca sami sebe podite v laž in pretiranje, začnite, delajte vendar enkrat, ko ste vže dosti govorili! Mar ne veste, da bode treba kedaj Bogu dati račun od vsake nepotrebne besede, in da z večnim svojim mrmranjem, toženjem in zmerjanjem napravite otroke le gluhe, tope, neobčutne?

Za napravo gnojne ali gorske grede se do meseca marca nič ne mudi; kajti rastline ne potrebujejo več kakor šest tednov, da toliko dora-sejo, da se na odprte grede presadé. Na prosto presajati razne rastline pa pred majem nikakor ne svetujemo. Marsikateri vrtnar se je že prepričal, da ni dosegel velike žetve z rastlikami, ki jih je zgodaj vzel iz gorke grede.

Kaj naj sejemo v našo zaprto gredo?

Skoro vso zelenjavo, posebno pa raznovrstni kapus (glavnato zelje, karfiol, kolerabo, zeleno, čebulo, cvetlice itd.) Greda se razdeli na več pravokotnikov, v katere se vseje vsako seme posebej. Z deščico ga nekoliko potlačimo, in še s tanko natrošeno zemljo pokrijemo. Z malimi tablicami je dobro zaznamovati vsako vsejano seme posebej. Ker seme v temi rajše kali, bodi greda z deskami ali slamo pokrita. Kedar pa začne seme kaliti, mora čez dan zrak in solnce v gredo prihajati. Če so rastline pregosto zrasle, morajo se nekatere zrovati in drugami posaditi.

Zapustimo za nekaj časa našo toplo gredo in ozrimo se na splošno obdelovanje vrta. Pove-

Nič ni prav, kar dete stori, vse se mora graditi. Tu se toži, zdihuje, mrmra, godrna, upije, kriči, zmerja, ropotá celi dan. Uboga deca se slednjič mirno udá mislé, to je vzreja, katere mora prenesti vsakdo, kakor bolezen, ko zobje poganjajo ali pa dobroce. Čim bolj vestni pa so prepirljivi stariši, tim manj popusté to nespamet, naj jim bode še tako britko in težavno ter govore vsaki večer, ko so se po dnevu nakričali, da so kar hripavi: „Vzreja je res težavno delo!“ Da, težava, najhuje pa je, ker s tem nič ne opravite. Roditelji, ki tako vzrejujejo, bodo kedaj roke vili ter zdihovali: Da sem moral to doživeti? Sem-li to zaslužil? Se li nisem trudil? Ali nisem imel ostro svojih otrok? Ubogi, pomilovanja vredni stariši! Vaš prepir in predrzno kričanje je temu krivo.

Poznal sem mater, ki je imela vzrejati dva ali tri kaj žive otroke. Zmerjala in oštevala jih je vedno vsaki dan. A mali poredneži so vendar kričali in razgrajali zdaj tu zdaj tam; napravili zdaj to zdaj uno. Uboga žena je navadno proti poldnevu vže obupavala ter tožila, da ima vkljub vsemu trudu najbolj razposajene otroke. Ni čuda! Samo zapovedovala je. Zdaj to, zdaj uno ni bilo prav. Zmerjala je, upila je; — ali da bi bila zgrabila, kaj storila, na to ni mislila; kakor mati Lenica, ki je pokazala svojim otrokom vsako reč stokrat. Ako bi bila tu in tam tudi kaj storila, res posegla med otroke, dala jim kakovo opravilo po njih zmožnosti, — recimo, ko bi bila začela z njimi le kakovo igro, jim kaj pripovedovala, vse bi bilo šlo laglje in bolje. Ali to jej je bilo presitno, raje je zmerjala.

dali smo že, da se gnoji od štirih velikih odprtih gred vsako leto le ena leha. Drugo leto pride druga na vrsto, tretje leto tretja. Na lani gnojeno gredo posadimo letos fižol in grah. Kjer je lani čebula rastla, tam je zemlja dobra še za krompir, peso in repo. To premembo sadežev imenujemo kolobarjenje, ki je na našem vrtu triletno. Razven triletnega kolobarjenja naj se gleda na to, da bode vrt dajal dvojno ali trojno žetev. Kako hočemo to doseči? Prevdarimo, koliko časa potrebuje rastlina, da dozori. Retkev šest tednov, špinača tudi toliko in repa kaci deset tednov, to je skupaj dvaindvajset tednov ali 5 mescev, kolikor časa poletje traja. To trojno žetev pridelamo lahko na eni gredi. Da še več na eni in isti gredi pridelamo, lahko dvojne sadeže pomešano gleštamo. Karfiol n. pr. začetkoma kaj malo prostora potrebuje; zavoljo tega imamo vmes salato ali retkvico, ki dorasteta v šestih ali osmih tednih, in ki se potlej odstranita, da ostane za karfiol dosti prostora. —

(D lje pr. hodnjič)

Da bi se vendar varovali vsi roditelji prepira, zmerjanja, da bi si bolj in bolj prisvojili krščansko krotkost, potrpežljivost, dejansko ljubezen, ko imajo tako važen posel — vzrejo otrok! Kako nežno je čisto, nedolžno srčice detetovo! Kako lahko se užali! Varujte se resno, krščanski roditelji, da ne grenite, ne užalite, ali celo ne spridite z žalečimi besedami ali hudobnim vzgledom blazega, nežnega otročjega srca svojih malih, kojih angelji vedno gledajo obličje vašega nebeškega očeta! Vsaj so vendar otroci najsvetejše v življenju. Vsako dete je zastavni list deleža, kojega bode prejel človek v nebesih. Otroci se tako lahko osrečijo. Detetu ni treba nič razven ljubezni, človeško srce pa je tako bogato ljubezni! Isto je, naj se podá detetu mleko ali voda, da se mu podá le z ljubeznijo; isto je, govori mu slovensko ali nemško, ali kakor koli, da mu le govori jezik ljubezni. Otroka razveseliti je največje veselje v življenju, otroka žaliti (z zmerjanjem, hudobnim vzgledom) najbitkejše v življenju. Ni je bolj žalostne reči, ni je reči, ki bi človeka bolj potrla, kakor žalostno dete. Duša žalostnega človeka ima dve peroti, ki ga povzdigate — spomin na preteklost in upanje v bodočnost; ali srčice žalostnega deteta nima nič razven samo sedanjost. Kedor to srčice žalosti, odtrga metulju peruti ter vrže gosenco v prah.

Premislimo dobro besedo božjega Odrešenika, ki je vzgled in vzor vsem krščanskim vzgojiteljem in roditeljem: „Učite se od mene, ker jaz sem krotak in ponižen iz srca!“

M. K. V.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Na **Koroškem** se pripravljajo na nove volitve v deželni zbor; Slovenci utegnejo vanj spraviti toliko zastopnikov, kolikor do zdaj, namreč le vrla domoljuba Gregor Einspieler-ja in Muri-ja. Upirajo se koroški Slovenci še dokaj uspešno nemškutarjem, škoda, da slovenskemu kmetu ondodni učitelji nasprotujejo. Shod slovenskega društva je vendar postavil letos v prvič 2 kandidata za deželni zbor tudi v celovški okolici. Zadnji list izvrstnega „Mira“ ima krepek oklic do naših bratov Korošcev. Upamo, da ga bodo slišali ter se združili zoper nemškutarsko mōro.

Na **Štajerskem**, kjer bodo tudi v kratkem imeli volitve v deželni zbor, osnoval je domoljub župnik Žičkar v precej nemškutarskem Vitanju novo slovensko posojilnico. Slovensko društvo priporoča večinoma prejšnje poslance — same vrle može. Prepričani smo, da bodo vsi izvoljeni.

V **tržaškem mestnem zboru** so hoteli Italijani zavrniti slovenskega državnega poslanca Nabrgoja zavoljo govora v državnem zboru. Vrlega domoljuba so tržaški Slovenci s tem odškodovali, da so pri prihodnji seji v obilnem številu došli kot poslušalci in mu krepki „Živio“ zaklicali. — Družba sv. Cirila in Metoda bode v Trstu otvorila že tretji razred slovenske šole. To je vendar jasen dokaz, da je družba vrla, potrebna ter vredna, da se še bolj podpira kakor doslej.

Volitve v deželni zbor bodo tudi po drugih deželah, kjer pa utegnejo skoro povsodi isti vspeh imeti, kakor v prejšnjih letih. Le na Moravskem sili med Čehi kmetska in mladočeška stranka na vrhunec. Mladočehi bodo Čehom gotovo v kvar. Nevera še nikdar ni prinesla blagostanja!

Na **Češkem** je imel deželni zbor mučne seje radi namerovane sprave. Ker se vendar po raznih vladinih predlogih nekoliko nemščini prednost daje, zato so Mladočehi hudo nasprotovali, zlasti ker vlada še ni bila predložila vseh predlog, s katerimi hoče ona spravo doseči. Vsprejela se je pa vendar postava, po kateri bode c. kr. deželno šolsko svetovalstvo razdeljeno na češki in nemški oddelek, od katerih bode smel vsak v svojem jeziku uradovati. O, kako bi bili štajerski in koroški Slovenci veseli, ako bi kaj sličnega za-se dosegli! Kako bi tudi kranjskim Slovencem dobro dēlo, ako bi naš slavni c. kr. deželni šolski svet začel slovensko uradovati!

V Budapešti zborujejo **delegacije**, ki se o skupni vojski in Bosni posvetujejo. Za skupne avstro-ogerske potrebščine se letos zopet nekaj več terja, namreč za repetirke, za novo iznajdeni brezdimni smodnik, za popravo trdnjav v Galiciji itd. Ko je presvetli cesar sprejel poslance, izrazil se je z zadovoljstvom, da se za zdaj ni bati vojske. Eno je res britko; vedno imamo mir, pa smo od dne do dne bolj oboroženi. Koliko to požre krvavih žuljev! Ali treba je, ker so oboroženi drugi, mi ne smemo zastati.

Prav **posebno važen dogodek** pa je v našej ljubej Avstriji gotovo, skupno pismo vseh gorečih naših nadškofov in škofov, v katerem z navdušeno besedo, s prepričevalnimi dokazi kažejo potrebo verske šole, hrabré in spodbujajo vernike, naj volijo le take poslance, ki bodo delali za versko šolo ter odločno zavračajo zlobne trditve nevernih liberalcev, češ, da hočejo škofje s tem ljudsko šolo nazaj potisniti, njen vspeh zmanjšati. Predragi Dolenjci, ta list se Vam bode bral in razlagal v cerkvi; — pazno poslušajte, varno spolnajte glas naših pastirjev — naslednikov Gospodovih aposteljnov!

Kaj je novega po širokem svetu?

V **Bolgariji** so obsodili majorja Panico na smrt, ker se je nameraval spuntati zoper kneza; a ta ga bode najbrže pomilostil.

Iz **Rima** se je povrnil domu slavni škof Strossmayer, ki se trudi, da bi združil iztočne razkolne kristijane (Ruse) z materjo katoliško cerkvijo.

V **Italiji** je bil na borzi velik denarni polom — tej državi in njihovim podložnikom silno manjka denarja.

Piše se nam:

Iz Rudolfovega. — Najslavnejši praznik katoliške cerkve sv. Rešnje Telo smo obhajali v Novem mestu, kakor vsako leto jako slovesno. Vendar se nam zdi, da je bila letos vdeležba pri prekrasnem vremenu obilnejša kakor druga leta. Zlasti so se odlikovali gg. uradniki, gg. gimnajski profesorji, ki so počastili Najsvetejše skoro polnoštevilo. Prav tako. Gotovo bode pred vsem tak dober, zvest služabnik cesarju, ki je zvest svojemu Bogu.

Sosednji Šmihel pa se je veselil svoje procesije pretečeno nedeljo. Ni jim sicer sijalo jasno solnce, ali oblačno nebo tudi ni rosilo, tako so slavili naši sosede Vsegamogočnega v podobi Kruha pričujočega v prijetnem hladu — kakor vsako leto — res veličastno. Naša mestna garda, nje godba, kat. družba rok. pomočnikov s zastavama sti se vdeležili obeh procesij.

12. julija smo imeli čast sprejeti za eno noč slavno vojaško gospodo. Feldcajgmajster Beck je prišel semkaj z maozimi višjimi štabnimi častniki. Gospodje višji častniki so bili res izredno ljubeznjivi; podpisali so se vsi v častno knjigo tukajšnje mestne garde, ter se kazali z novomeščani prav zadovoljne. Storili smo pa tudi, kolikor smo mogli, da jim postrežemo. Došli so k nam iz Brežic — in sicer v najgršem vremenu: visoka gospoda je bila res mokra do kože.

Iz Krškega. — V nedeljo smo praznovali v Krškem praznik sv. rešnjega Telesa. Po končanih duhovnih opravilih in obredih, ki se navadno pri tem prazniku vršé, je priredila naša meščanska straža z vrlo godbo iz Podčetrтка s spodnjega Štajerskega, sijajno veselico na vrtu g. Fran Gregoriča, gostilničarja in posestnika. Vsakdo, ki je le mogel se je radoval biti navzoč pri tej slavnosti. A mene je veselica le malo zanimala, temveč nek skrivni nagon me je gnal, podati se tja v bližnje gorice, kjer raste naša ljuba vinska trta. Na veliko moje veselje, videl sem koj iz početka mnogo oškropljenih vinogradov, lepe, redno zasajene trte so tu pa tam vže cvele, na rudečih črešnjah pa so prepevale drobne

ptičice ter si nabirale po njih svojo hrano. Kmalo dospem do vrha gore, kjer se mi na vse strani lep in krasen razgled ponuja po milej Dolenjskej in sosednjemu Štajarju.

Domu gredočega me dojde kmet z bližnje gore. Jela sva govoriti o raznih gospodarskih stvareh. Naposled ga vprašam ali je vže on škropil ali ne? Odgovori mi, da dosedaj še ni škropil, a sedaj pa meni, da je za vprvič vže prepozno, ker vže trta večinoma cvete in bi znalo morda kaj škodovati. Rekel mi je dalje, da do sedaj ni verjel, da škropljenje pomaga, a sedaj pa je trdno prepričan, da je to zanesljivo in edino sredstvo proti strupeni rosi. Vprašal me je tudi jeli se sme trava, ki po vinogradu raste, rabiti ali ne? Nekateri menijo, da je po škropljenji trt vsa trava strupena in se ne sme rabiti za klajo, temveč pustiti, da segnije; drugi pa zopet menijo, da to nič ne škoduje travi; češ, ako škoduje travi, škodovalo bi tudi trti. Tu, glejte, drage „Dol. Novice“, mu nisem svetoval in odgovoril, temveč obljubil sem mu pri Vas pravega in zanesljivega odgovora iskati. V svesti sem si, da mi tega gotovo ne odrečete, temveč mi v današnjem listu pravi in gotovi odgovor blagovoljno navedete.

Odgovor: Gosp. Rihard Dolenc, vodja dež. vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu, kateri radostno z podukom in pojasnili postreže, zatrjuje, opiraje se na mnoge skušnje, da oškropljena trava in zelenjava čisto nič ne škoduje, in se jo sme brez skrbi za klajo porabiti.

Iz krške okolice. — (Izložba šolskih predmetov.) Te dni sem si ogledal stalno učilsko razstavo v Krškem, o kateri hočem na kratko poročati cenjenim „Novicam“, kakor sledi: Ako se pride od severne strani v Krško mesto, zagleda se kmalo lepo in veliko šolsko poslopje, katero je velik dobrotnik, gospod Hočevvar, šolski mladini podaril. V tem velikem poslopiju je veliko sob; med temi je največa risarska dvorana, v kateri je „učiteljska razstava pedagoškega društva“. V tej prostorni dvorani se nahaja veliko lepih in podučnih reči. Najbolj zanimiva je „reljefkarta“, katero je podarila gospa Hočevarjeva. Ta karta je morebiti stala kacijh 200 glđ. narejena je iz papirne mase ter nam predstavlja najvišje kranjsko gorovje, namreč Juliške Alpe s svojimi vršaci Triglav in Mangart. Vidi se na njej bohinjsko jezero, Savica, podkorenska Sava in drugi. V dvorani po zidu visi tudi veliko podob, predstavljajočih živalstvo. Neka podoba nam predstavlja, kakšni so otoki, poluotoki, ognjeniki, visoke gore, ledeniki, zalivi itd. Tudi podoba severne luči se vidi. Ta svetloba se prikaže v severnih deželah, kjer več dni ne vidijo dneva, pri nas se prikaže pa le redkokedaj. V sobi je podoba presvitlega cesarja in rajnega gospoda Ho-

čevarja. Veliko reči je za fiziko in geometrijo. V tej sobi je tudi veliko lepih risarij, knjig in muzikalij. Tudi gosp. Pečnik je prinesel nekaj starin, katere je na Drnovem izkopal, vidijo se modeli grobov iz papirja narejeni, kakoršne so imeli Rimljani, ko so bivali še v Noviodunum u (sedaj Drnovo). Nedavno je dobilo „pedagogičsko društvo“ tudi več podob za učenje šivanja in pletenja. Vse te reči, katere so v tej razstavi, so veliko vredne, pa „pedagogičskemu društvu“ so došle večinoma brezplačno. To razstavo si more vsakdo ogledati; vstopnina je le 10 kr. Odprta je zlasti ob nedeljah.

Iz Štange pri Litiji. — 19. maja pripeljali so k nam z 42. pari volov krasna dva nova stranska oltarja in prižnico, katere je izdelal umetnik g. Feliks Toman iz Ljubljane. Vse je iz kamena različnih vrst in lično narejeno. Zgotovljeno bo vse do cerkvenega shoda, t. j. do 15. junija. Gotovo bo zanimalo vsakterega častilca sv. Antona Pad., obiskati in si ogledati krasne umotvore tukajšnje slovite romarske cerkve.

Blagim častilcem in dobrotnikom se priporoča cerkev sv. Antona za obilne darove v olepšanje te hiše božje.

Pri nas je drevje obilo cvetelo, ali — sadja bo malo, ker je skoraj vse odpadlo. Črešenj bo srednja reč, češplje se rožičijo. Žito kaže sploh prav lepo. Krme bo obilo in lepe, enako krompirja. Bog nam le obvari vse pred škropljenjem ledenih zrn.

Domače vesti.

(Za kaplana v Črnomelju) pride č. g. novoposvečenec Matija Novak.

(Občina Smuka) je izvolila obče spoštovanega okrajnega komisarja g. viteza O. Frenzel-Vesteneck-a svojim častnim občanom.

(Za geometra v Krškem) je imenovan g. Mih. Depolo, do zdaj geometer v Kamniku.

(Novomeška narodna društva) t. j. čitalnica, pevsko društvo, „Sokol“ in gasilno društvo, priredé skupno o priliki poroke visoke gospe nadvojvodinje Valerije sijajno veselico.

(Letno poročilo) o deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Rudolfovem za šolsko in gospodarsko leto 1888/9. Iz tega poročila povzamemo, da je bilo učencev v prvem letu 13 in v drugem 8. Izmed prvoletnikov jih je bilo 7 plačujočih, izmed drugoletnikov pa so 4 plačevali, vsi drugi so uživali deželne ustanove. V šolsko leto 1889/90 je na novo vstopilo 14 učencev. Šola ima sedaj 12 štipendistov, ker je deželni odbor zneske štipendij od 120 znižal na 100 goldinarjev. Učenci so večinoma s Kranjskega, s Primorskega sta dva. Učni red, ka-

keršnega je potrdil dež. zbor in ki je bil uveden s pričetkom šolskega leta 1888/9, je zelo primeren, in učencem je dano prilike dovolj, da se morejo teoretično in praktično izuriti v predpisanih predmetih. Učiteljsko osebje šolskega leta 1888/9 je bilo: a) (Stalni učitelji: Rihard Dolenc, vodja; Viljem Rohrmann, adjunkt; Jernej Černe, tretji učitelj. b) Pomočni učitelji: Dr. Josip Marinko, c. kr. gimnazijski profesor v Rudolfovem, učitelj krščanskega nauka; Otmar Skalè, c. kr. okrajni živinozdravnik v Rudolfovem, učitelj živinozdravilstva; P. Otokar Aleš, frančiškan v Rudolfovem, brezplačen učitelj petja.

(Iz Krškega) smo dobili pritožbo, da nekateri trgovci in obrtniki delajo le nemške napise nad svoje prodajalnice. To je pač grdo preziranje slovenščine! Zakaj neki še kmeta v nemškem jeziku ne nagovarjajo, ko pride k njim kupovat?!

(Strela) udarila je dné 29. maja zvečer mej 7. in 8. uro v hišo g. J. Zavrla (Kavščka) v Hrastovci pri Mokronogu. Hiša je pogorela, a drugo poslopje ne, ker je k sreči dež močno padal. Pri gašenju se je mož požarne brambe mokronoške močno poškodoval, ki je z vrh zidu padel. Hvala vsem okoličanom, ki so v tako obilnem številu prišli na pomoč!

(V Ljubljani) so štrajkali — to je delo odpovedali — mizarški pomočniki. Tri tedne so se kujali, ali mojstri se niso hoteli udati, da bi jim bili dali večje plačilo. Sedaj so baje jeli delati pod prejšnjimi pogoji. — Jutri bode vpeljana na državnej (gorenjske) železnici nova vožna tarifa, ki bode veliko ceneja, kakor dosedajna. To bode gotovo zanimalo zlasti tiste, ki hodijo radi na božjo pot na Brezje. Tour in retour listkov pa ne bode več. — 29. t. m. bodo v Ljubljani blagoslovili in otvorili v o d o v o d ter delovanji izročili. Poskušnje so se dobro obnesle, ter pravijo, da bode obilo dobre vode. Na Fran-Josipovem trgu bode lep vodomet, kateri bode več metrov visoko vodo v zrak gnal. Stroški za napravo vodovoda znašajo nad pol milijona gold. — Deželno gledališče nameravajo tudi pričeti kmalu zidati, prostor mu je odmenjen blizu „Rudolfinuma“.

(Ljubljansko obrtnijsko pomožno društvo), ki nam je svoj račun poslalo, je štel 1. 1890 — 295 udov; dohodkov je imelo 337.950 gld., stroškov 335.600 gld., čistega dobička pa 638 gld.

(Finančnim stražnikom) se bode povišala plača, kakor naznanja uradni list finančnega ministerstva in sicer: dobé stražniki odslej 401 gld 25 kr., nadstražniki 492 gld. 75 kr. in respicijenti 602 gld. 25 kr. Za uradno opravilo dobi vsakdo brez izjeme 60 gld. na leto. Petlet-

nice odmerjene so po stopnjah 36 gld., 87 gld. 60 kr. in 109 gld. 50 kr.

(Letina) bode, kakor uradna poročila nazzanjajo, po vsej Astriji dobra, vsaj o žitih se tako zatrjuje. Po nekaterih krajih obiskale so nevihte s točo lepo obečajoče polje; pri nas na Dolenjskem so se pa tu in tam lepa žita vsled vetrov in dežja poglela. Trta je ravno kar v cvetu in se bode posebno po škropljenih gorica, ako jo v cvetji ne bode preveč moča nadlegovala, tudi dobro obnesla. Krompir je po okopavanih gredah v bujnem cvetu. Krme bode dosti, detelja (prva) je vsa vže pod streho, obilo in lepa je; tudi senó so po mnogih krajih pri nas vže pospravili pri lepem vremenu. Sv. Medard je sicer dež pošiljal, a za prva dva dneva po njem se ni obistinila stara narodna prislovica, dasi imamo zadnje tri dni deževne.

(Roparsk napad.) Iz Dunajskega Novgamesta se piše: Ana Šasek iz Stopič pri Novem mestu bila je minole dni na Dunaji s prošnjo pri cesarji. Ker ni imela popotnine in je tudi na Dunaj peš prišla (hodila je 9 dni), dali so jej v cesarskem dvorci 20 gold. Toliko denarja Ana Šasek uže dolgo ni imela v rokah. Ker ima doma troje dece, katerim niti o Veliki noči ni mogla kruha speči, sklene se domov vrniti zopet peš, da bi si mogla z novci nekaj žita kupiti. Poravnavi svoje Dunajske stroške, ostalo jej je še 15 gld. 24 kr. Svojo pot nastopi še istega dne ob 5. uri popoldne. Po uro trajajočej hoji se okrepeča v obcestnej gostilnici s pol litra piva in kosom kruha, za kar je plačala 12 novč. Iz gostilnice gredé pridruži se jej drug pivec, kateri jo vpraša, kam da gre, meneč, da ima on isto pot. Na samem, bila je uže mesečina, ustavi se spremeljevalec ter jej reče: „Žena, denar ali pa bo smrt!“ „Kako vam hočem denar dati,“ reče Šasek, „ker imam doma gladno deco in bi si rada žita kupila“. Lopov vender nič ne reče, temuč udari jo za uho, ter jej vzame iz žepa 15 gld. 12. kr. Ana Šasek potuje zopet brez novcev dalje, živeč se o malih milodarih. Ker se vender z ljudmi ne more razmeti, pride v roke redarstvu in potom tega do sodništva, kjer so s pomočjo tolmača zapisali njeno objavo ter začeli hudodelca uradno zasledovati. Ta po izvedbi Šasekini ni govoril slovenski, vender ga je razumela. Napad je bil izvršen najbrže na Tržaški cesti mej Inzersdorfom in Neudorfom. Ana Šasek pravi, da nikdar več ne pojde na Dunaj.

Razne vesti.

* (P. Bernard Ločnikar), naš rojak iz Bitenji pri Loki je bil 7. maja izvoljen za opata v velikej opatiji sv. Ivana v Minezoti v Severnej Ameriki.

* (Ne zobljite črešenj s koščicami vred!) Mnogo je ljudi, ki imajo slabo navado čre-

šnje in tudi drugo sadje kar s koščicami vživati. — To ni le nespametno ampak tudi jako nevarno. Nespametno je, ker trda koščica vendar nima nobenega pomena v tvojem želodcu; nevarno je, ker koščice provzročijo mnogokrat bolezni — celo smrt. Šestnajstletni mizarski učenec Bruneker na Dunaju je užil ne ravno veliko črešenj s koščicami — drugi dan je moral vže v bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Ko je g. prof. Notnagl pregledal mrliča, se je pokazalo, da so koščice črevo predrle ter tako bile vzrok smrti!

* (V Ameriko) sta jo hotela popihati črevljar France Hrovatič in delavec Jože Gazvoda. Ker sta se s ponarejenimi potnimi listi hotela odtegniti vojaškej suknji, so ju prijeli na dunajskem kolo-dvoru, Hrovatič je obsojen na 5 dni zapora in 5 gld. kazni; Gazvoda na tri dni zapora in 5 gld. kazni; dninar Hrovat pa, ki je Gazvodu dal svoj potni list, na 14 dni zapora in 10 gld. kazni.

* (Na Bolgarskem) grozovito žró kobilice. V okolici mesta Staminake blizu Plovdiva se je pokazalo toliko teh strašnih požeruhov, da je tamošnji župan izdal ukaz: Vsak 16 letni prebivalec mora pobiti vsaki dan kilogram kobilic, sicer plača kazen 5 frankov. Dosedaj so jih pokončali čez 12.000 kilogramov. — Tudi iz Ogerskega se poroča, da so prikazale tam te požrešnice v obilnem številu.

* (Oberamergau.) Kaj je to? — Majhen trg na Bavarskem, od glavnega mesta Monakovega (München) se pripelje blizu do tega gorskega kraja v 3 do 4 urah — potem je peš še poldrugo uro. — Pa čemu govoré o tem „Dolenjske Novice?“ Ta kraj je znamenit, ker vže dolgo časa sem tamošnji prebivalci predstavljajo vsako deseto leto trpljenje Kristusovo. To pa tako krasno, tako izvrstno, kakor nikjer na svetu. Iz vseh delov svetá prihajajo ljudje tje kaj vsak praznik in vsako nedeljo od 1. maja do konca septembra. Gledališče je napravljeno na prostem ter ima prostora več kakor za 4000 ljudi. Kako krasno in velikansko mora biti, nekoliko lahko sklepamo vže iz tega, ker so dali letos samo za nove priprave, obleko in dr. 25 do 30.000 mark, t. j. čez 15.000 gold. Prepričani smo, da se bode potrudilo tje gori tudi nekaj Slovencev, vsaj se potem do leta 1890 ta verska igra več ne bode mogla videti, pa tudi upamo, da bodo „Novice“ o njej še kaj spregovorile.

Smešnica.

(Zdravnik in kovač.) Kovač je potreboval zdravnika in je poslal po-nj. Ko je ozdravil, vprašal ga je za račun. Ker mu je zdravnik veliko računil, izgovarja se kovač, da je preveč. Zdravnik mu pa odgovori: „Vi morate plačati, mene je tudi veliko stalo, da sem se izšolal. Kovač mu je toraj plačal. Nekega dne potem se je peljal zdravnik k bolniku, ravno mimo tega kovača. Na potu se mu je voz pokvaril in zdravnik je moral prositi kovača, naj mu ga hitro popravi, ker se mu je mudilo. Ko je kovač voz popravil, vpraša ga zdravnik, koliko mu je dolžan. Ko mu kovač velik račun pove, izgovarja se tudi zdravnik, da je preveč. Ali kovač reče: „Plačajte, mene je tudi veliko stalo, predno sem se izučil. Hodi sem v šolo, potem sem se moral pa še pri mojstru učiti, predno sem postal kovač. Zdravnik je torej tudi plačal, kar se je kovaču posebno dobro zdelo, da je dobil priliko, dobro povrniti dragemu doktorju.“

Loterijske srečke.

Trst	31. maja	32	25	57	11	45
Gradec	7. junija	66	53	20	45	56

**Darovi za hišo „katol. družbe rokodel. pomočnikov“
v Rudolfovem.**

Različni dobrotniki 4 gld. 60 kr.; M. g. prošt P. Urh 25 gld.; g. J. Golob 2 gld.; g. J. Vidregar 5 gld.; gospa A. Slane 10 gld.; g. J. Windischer 1 gld.; gospica M. Wessner 2 gld.

Zahvala.

[125]

Dne 5. t. m. zavarovala sem svoje stanovanjsko in gospodarsko poslopje št. 74 v Mengši pri c. kr. privii. Assicurazioni Generali v Trstu (zastopnik v Ljubljani gospod C. Tagliapietra, Gradišče št. 4) ter so mi dne 24. popolnoma pogorela, ker je udarila strela. Imenovana družba je takoj dala pozvedeti škodo in mi že danes izplačala polno zavarovano vsoto, zato ne morem opustiti, da bi temu zavodu, ki je že davno na dobrem glasu, se javno najiskrenejše ne zahvalim.

V Mengši, dne 31. maja 1890.

Marija Auser.

Opomba. „Assicurazioni Generali“ zastopa v Novomestu gospod Viktor Nlefergall.

Štev. 2134.

Oklic.

C. kr. okrajno sodišče v Trebnji naznanja, da se bodejo v zapuščini umrlega Jožefa Kužnika iz Doberniči spadajoče nepremično in premično premoženje in osobito:

1. hiša in njiva v Doberniču,
2. vinograd v Liseču,

v pondeljek dne 23. junija 1890 ob 10. uri dopoldne v Doberniču potom prostovoljne dražbe prodajalo.

Dražbeniki bodo imeli 10% vadij klicalne cene, ktera se bode pri dražbi določila, položiti.

Drugi pogoji leže tusodno na ogled.

C. kr. okrajno sodišče v Trebnji,
dne 9. junija 1890.

[129]

C. kr. okrajni sodnik.

Jože Špelko, v Podgori št. 35. fara Prečna, da svojo cegeleco na več let v najem ali jo pa tudi proda. — Več se izve pri lastniku. [117—2]

V Kandiji pri Novomestu je iz proste roke

čisto nova hiša

in druga poslopja na prodaj. Tudi je zraven zemljišča za 20 mernikov posetve. — Cena se izve pri lastniku v Kandiji h. št. 49. [131—1]

100 veder izvrstnega vina leta 1887

in

40 veder izvrstnega vina l. 1888

proda iz proste roke skupej

[128—1]

Anton Zupančič,

Strauberg, p. Št. Peter pri Novem mestu.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Hiša na prodaj!

V Toplicah poleg Novega mesta je na prodaj hiša z usnjarijo in hlevom. Zraven je tudi nekaj zemljišča. — Več o tem pové

Erker,

[130—1]

Pošta Čermošnic pri Kočevji.

Gostivna

pri „dolenjski železnici“ se da 1. oktobra t. l. z vso hišno opravo v najem. Pri podpisani je tudi vinograd z hramom, v slatenski gori, za prav nizko ceno na prodaj. [126—1]

Marija Kristof.

Mizarskega pomočnika

sprejme proti ugodni plači

[127]

Alojzij Kobe,

mizarski mojster v Metliki št. 20.

Za gostilničarje na prodaj!

Dve hiši s vrtom v Novem mestu, med mostom, veliko cesto in Krko, na mestni strani, tudi šest oralov gozda; iz zapuščine poprejšne lastnice. Dolgov ali drugih bremen ni. Kupnina se pusti intabulirana na več let. — Ponudbe sprejema Dr. Papež, odvetnik v Ljubljani, križevski trg št. 4. [124—2]

Prostovoljna prodaja posestva

v Gorenjem Boštajnu nasproti Sevnici.

Na prodaj je posestvo (Hof Savenstein), sestajoče iz dveh hiš na Boštajni in vseh potrebnih gospodarskih poslopij. Posestvo je arondirano in meri okoli 40 oralov. Cena je primerno nizka. — Vse natančneje izve se pri Francetu Juvančiču v Radečah pri Zidanem mostu. [116—2]

V prodajalnico z mešanim blagom sprejme se takoj

učenc,

kteri je doveršil vsaj 4 razrede mestne šole, da zna nekoliko nemški in je od dobre hiše.

[122—2]

Viljem Tomic, trgovec v Trebnjem.

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodeih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156—6]

Josip Zurec (Štembur),

v Kandiji pri Novem mestu.

Novomesto. — Natísnil J. Krajec.